קו לעובד
Worker's Hotline
عنوان العامل

המוקד לפליטים ולמהגרים ע"ר

19.8.2021

לכבוד:

כב' הדיינת מיכל צוק-שפיר
ראשת בתי הדין לפי חוק הכניסה לישראל
באמצעות טופס מקוון, פניות הציבור

יוסי אדלשטיין
ראש מינהל אכיפה וזרים, רשות האוכלוסין וההגירה
באמצעות דוא"ל: josephed@piba.gov.il

שלום רב,

**<u>הנדון: מניעת כליאה ממושכת של מהגרים, המבקשים לשוב לארצם, בשל היעדר טיסות</u>**

בשם המוקד לפליטים ולמהגרים (להלן: "המוקד") וקו לעובד, אנו פונים אליכם במטרה לקבוע נהלים ודרכי עבודה אשר ימנעו את התופעה, אשר אנו עדים לה באופן גובר מאז תחילת משבר הקורונה, של כליאה ממושכת של מהגרים המבקשים לשוב לארצם ומשתפים פעולה באופן מלא עם הליכי הרחקתם – רק בשל העדרן של טיסות זמינות להרחקתם. להלן נפרט את המידע שאספו הארגונים באשר לתופעה מדאיגה זו, ונעלה דרכי פעולה פרקטיות שיוכלו לסייע בהתמודדות איתה ובצמצומה. **נבקש את תגובתכם הדחופה לפנייתנו, לאור החשש המשמעותי כי בעיה זו תוחרף באופן משמעותי בתקופת החגים הבאה עלינו לטובה בחודש ספטמבר הקרוב.**

1. התפשטות מגפת הקורונה צמצמה משמעותית את זמינות הטיסות מישראל ליעדים רבים בעולם. החל במרץ אשתקד, הרחקתם של לא מעט מהגרים שהביעו רצון מפורש לשוב למולדתם מתעכבת, רק משום שרשות האוכלוסין וההגירה לא מצליחה לתאם עבורם טיסה ולהסדיר את יציאתם מהמדינה בתוך זמן סביר. מצב זה מוביל לכך שמוחזקים במשמורת <u>המשתפים פעולה באופן מלא עם הליכי הרחקתם</u>, נותרים כלואים לתקופות ממושכות, עד כדי מספר חודשים, תוך פגיעה אנושה בחירותם ובכבודם ומבלי שהמשמורת משרתת כל תכלית.

2. נושא זה קיבל התייחסות מיוחדת בדו"ח המעקב השנתי על תנאי הכליאה של המוחזקים במשמורת שפירסם המוקד בחודש יוני האחרון.[1] בדוח סקרנו שורה של מקרים בעלי דפוס דומה: עצור מודיע לבית הדין לביקורת משמורת על רצונו לשוב למדינת מוצאו, כבר בדיון הראשון בעניינו. בית הדין מורה בהחלטתו לרשות לבצע את ההרחקה בהקדם, אך לצד זאת מאשר את צו המשמורת וקובע כי עניינו של המוחזק יובא לפניו לבחינה נוספת רק בעוד חודש (המועד המקסימלי המותר בהתאם לסעיף 13טו(א)(1) לחוק הכניסה לישראל, תשי"ב-1952). בחלוף חודש מגלה בית הדין שהמוחזק לא הורחק, ובהיעדר כל עדכון מהרשות, מורה לה לפרט את הסיבה לאי הרחקת המוחזק או את הפעולות שננקטו לקידום ההרחקה. רק בדיונים הבאים מתברר שהרחקת המוחזק מתעכבת בשל היעדר טיסות למדינת מוצאו

[1] המוקד לפליטים **ולמהגרים כליאת מהגרים ומבקשי מקלט בישראל: דוח מעקב שנתי** (2020) https://hotline.org.il/2020monitoring

או מדיניות הכניסה לאותה מדינה.[2]

3. גם כיום, למעלה משנה וחצי מאז פרוץ המגפה, וכאשר רשות האוכלוסין ובית הדין כבר מודעים לקושי להרחיק אנשים מישראל בתקופה זו, דפוס זה נותר בעינו, ומוחזקים במשמורת נותרים כלואים תקופות ארוכות חרף שיתוף פעולה מלא עם הרחקתם. כך למשל, ביום 1.6.21 עצרה הרשות אזרחית סרי לנקה שלדבריה **כבר רכשה כרטיס טיסה למדינתה**. חרף זאת, מהפרוטוקולים בעניינה עולה שהמוחזקת **נותרה עצורה למשך 59 ימים**, למרות שמלכתחילה היה ברור שבכוונתה לעזוב את המדינה.[3] אזרח סרי לנקה נוסף שנעצר באפריל, **נותר עצור למשך 93 יום עד שנמצאה טיסה להרחקתו**, למרות שכבר בדיון הראשון הצהיר בפני בית הדין על רצונו לשוב למדינתו.[4] כך גם אזרחית הפיליפינים שנעצרה בחודש מאי וביקשה בדיון הראשון בפני בית הדין לחזור למדינתה, **נותרה עצורה למשך כ-70 יום** עד שהורחקה; זאת מבלי שממונה ביקורת הגבולות ימציא כל עדכון בדבר הצעדים שננקטו לקידום ההרחקה.[5] נראה שהעיכוב בהרחקת אזרחי הפיליפינים הוא כולל, משום שנסיבות דומות תוארו במקרים של מוחזקות נוספות, שנותרו כלואות למעלה מחודשיים בשל היעדר טיסה למדינה.[6]

4. לאחרונה דן בית המשפט לעניינים מינהליים (מחוזי מרכז) בעניינה של אזרחית נפאל שכבר בדיון המהותי הראשון הצהירה בפני בית הדין על רצונה לשוב למדינתה, ואף רכשה כרטיס טיסה מכספה בעודה נתונה במשמורת. בית המשפט התייחס לכך ש"המדינה אינה פועלת, או לכל הפחות אינה מצליחה להשיג לה כרטיס טיסה", וקבע שבית הדין כלל לא שקל את נכונותה של המערערת לעזוב את ישראל ואת הערובות שהציעה להבטחת עזיבתה. בית המשפט ביקר את המעקב הבלתי הדוק שקיים בית הדין אחר פעולות הרשות לקידום ההרחקה, התייחס למרווחים הגדולים בין דיוני הביקורת וקבע:

> "**כאשר מדובר באדם שחירותו נשללת, והוא מוחזק במשמורת – גם אם מדובר בשוהה בלתי חוקי – יש לתת משקל רב יותר לסוגיה זו של הגבלת החירות, ויש לצפות למעקב צמוד יותר על קצב התנהלותה של הרשות בנוגע להרחקת המוחזק בהקדם**. אכן, לא חלפו 60 ימים מאז תחילת המשמורת, דבר שהיה מקים מעצמו עילת שחרור נוספת. ואולם **גם בפרק הזמן הקצר מ-60 ימים, אפשר ונכון לצפות לפעילות מואצת לשם הרחקה מידית וסיום המשמורת; ואפשר ונכון לצפות לדיווח, גם אם לא לדיון, בלוחות זמנים קצרים והדוקים יותר. יתרה מכך, יש לשאול את הדברים, ויש לקבל תשובות מצד הרשות לעניין זה**" (עמ"נ (מינהליים מרכז) 41277-07-21 **סוניטה שרסטה נ' בית הדין לביקורת משמורת** (נבו 21.07.2021) (ההדגשות הוספו)).

בהקשר זה, בית המשפט ציין ששיקול נוסף שעל בית הדין לשקול בהחלטותיו, מעבר לעילות השחרור המנויות בסעיף 13ו לחוק הכניסה לישראל, הוא **שאלת עיכוב הרחקת המוחזק מישראל בלא הצדק סביר למרות שיתוף פעולה מלא מצדו** (כאמור בסעיף 13טו(א)(3) לחוק הכניסה לישראל).

---

[2] שם, עמ' 20-14.
[3] פרוטוקולים בעניינה של גאנגה קומרי פטבריגה, מס' מוחזקת 9157887.
[4] פרוטוקולים בעניינו של תנה טנאארגה צמינדה, מס' מוחזק: 9153952.
[5] פרוטוקולים בעניינה של טרסה מקראג,מס' מוחזקת: 9157144. יצויין שלא ניתן ללמוד מהפרוטוקולים את מספר הימים המדוייק בהם טרסה הייתה עצורה.
[6] ראו פרוטוקולים בעניינה של פיילי דלה קרוז, מס' מוחזקת 9157138; ובעניינה של לילה מאדרה, מס' מוחזקת 9155296. ראו גם עניינה של אנאבל נאסיו, מס' מוחזקת: 9157120, אשר שוחררה לפי החלטת ביהמ"ש לעניינים מינהליים בעמ"נ 13655-07-21 **NECIO נ' משרד הפנים** (8.7.21). פסק הדין קבע שמועד היציאה הקרוב ביותר לפיליפינים הוא ב-12.8.21, וכי אף מועד זה אינו וודאי, לנוכח השינויים הנובעים מהמגפה, והורה בנסיבות אלה על שחרור המוחזקת.

5. המציאות של מיעוט טיסות ליעדים שונים בעולם וביטולי טיסות לא צפויה להשתנות בתקופה הקרובה, לנוכח המגבלות השונות שמטילה המדינה על היציאה מהארץ.[7] יתרה מכך, קיים חשש שבעיה זו תוחרף בחודש הקרוב, לאור הגבלת הטיסות וצמצום דיוני בית הדין לביקורת משמורת בחגי תשרי.

6. על כן, אנו פונים אליכם בבקשות שלהלן:

<u>ראשת בתי הדין לפי חוק הכניסה לישראל</u>: נבקשך להנחות את דייני בית הדין לביקורת משמורת לקיים **פיקוח הדוק** על קידום הרחקתם של מוחזקים במשמורת המשתפים פעולה עם הליכי הרחקתם. לשם כך, נבקש שבמקרים אלו תקוים ביקורת תקופתית אחת לשבועיים במקום אחת לחודש, ובמקרים המתאימים במרווחים קצרים יותר. כן נבקש כי במסגרת שקילת השאלה האם הרחקת המוחזק מתעכבת בלא הצדק סביר למרות שיתוף פעולה מצדו (כאמור בסעיף 13טו(א)(3)), ישקול בית הדין את שאלת קיומן של טיסות למדינתו של המוחזק בטווח הזמן הקרוב ואת האמצעים שמפעילה הרשות לקידום ההרחקה, ויורה על שחרורם בערובה סבירה של המהגרים הצפויים להיוותר תקופה ממושכת במשמורת.

<u>ראש מינהל אכיפה וזרים ברשות האוכלוסין וההגירה</u>: נבקש כי במקרים בהם אדם נעצר ולרשות יש ידיעה כי לא צפויות טיסות למדינת מוצאו בשבוע הקרוב, או כי מדובר באדם שהוא אזרח של אחת המדינות בהן יש צפי או היסטוריה של ביטול תדיר של טיסות, אותו אדם לא יועבר כלל למשמורת, אלא ישוחרר לחלופת משמורת בערובה סבירה על ידי ממונה ביקורת הגבולות.

נודה על התייחסותכם הדחופה לפנייתנו.

בברכה,

מיכל שוורץ, עו"ד
המוקד לפליטים ולמהגרים

אלעד כהנא, עו"ד
קו לעובד

<u>העתק</u>:

פרופ' שלמה מור-יוסף, מנכ"ל רשות האוכלוסין וההגירה, באמצעות דוא"ל: mankal@piba.gov.il

עו"ד דניאל סלומון, יועמ"ש רשות האוכלוסין וההגירה, באמצעות דוא"ל: mishpat@piba.gov.il

אלימלך וקסלר, ממונה ביקורת גבולות בביס"ר גבעון, באמצעות דוא"ל: hagira-givon@piba.gov.il; hagira-mashlat@piba.gov.il

[7] ראו למשל ותקנות סמכויות מיוחדות להתמודדות עם נגיף הקורונה החדש (הוראת שעה) (הגבלת היציאה מישראל), תשפ"א-2021; ו<u>הנחיות משרד הבריאות לכניסה ויציאה מישראל</u>.